

Inhoud

Van de voorzitter.....	54
Van de redactie.....	54
E-mailterreur	55
De Grauwe Gans in de westelijke Eempolders	56
IJsvogelwerkgroep komt met unieke dvd	58
Open dag Vogelhospitaal	59
Vogelterp geopend	60
Verslag Avifauna-vergadering van 22 januari	61
Schaapskooi verbrand	62
Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep	63
Jonathan Elphick: "Atlas van de Vogeltrek"	64
Voorjaarsweekeinde Lauwersmeer 16, 17 en 18 mei 2008	65
Jeugdcurcus	67
Excursie naar 'Het Landje van Geijssel'	69
De Huismus.....	70
Veldwaarnemingen	70
Ontvangen literatuur	71
Programma.....	74

Van de voorzitter

De periode voor de zomervakantie is voor mij elk jaar weer een tijd van “storm voor de stilte”. Er is in de voorjaarsmaanden van alles te doen, het werk moet afgerond voor het vertrek, de vakantie uitgezocht en voor de periode na de zomer moet ook al het nodige geregeld worden.

Binnen de VWG zie ik hetzelfde patroon. De afgelopen maanden is er veel gedaan. Er waren de volgeboekte vogelreis naar Hortobagy, waar een boom is gezien met 200 Kwakken, en het gezellige Lauwersmeer-weekend met 48 enthousiaste deelnemers en prachtige waarnemingen. De voorjaarscursus vond voor het eerst plaats in de infoschuur van het Goois Natuurreservaat en was weer een succes. Als tegenprestatie hebben wij aan het Goois Natuurreservaat drie heideschappen gegeven voor de nieuwe kudde. Enkele inleidingen willen we opnemen in het lezingenprogramma. In dezelfde infoschuur werd de nieuwe DVD over het maken van ijsvogelwanden gepresenteerd. Bij dit feestje hoorde ik ook goede berichten over de weidevogelbescherming en over een terrein in de Eempolder met verbazingwekkend veel grutto's. De broedvogelinventarisaties zijn nog even aan de gang; er is een verslag uitgekomen over de nestkasten en de VWG staat met de promotiekraam weer op verschillende

evenementen in het Gooi. “Het Vliegenvluggertje”, de nieuwe e-mail nieuwsbrief van de VWG, houdt ons op de hoogte van de actuele gebeurtenissen en verwijst naar informatie op de website. Op het Goois Vogelnet staan weer de jaarlijkse berichten over nachtelijke waarnemingen van het Kleinst Waterhoen bij Tienhoven.

Ten slotte noem ik nog het in gebruik nemen van het Yves Vogel-uitkijkpunt op de Bovenmeent. Yves was een zeer gewaardeerd lid van onze vereniging. Hij is enkele jaren geleden tragisch verongelukt. Het uitkijkpunt is een passende herinnering aan hem.

In deze periode worden ook de activiteiten van het najaar voorbereid: de nieuwe Korhaan en het programma voor de rest van het jaar met de lezingen, contactavonden en excursies. Na de zomer is er dus weer veel te doen en te beleven. De verschillende subgroepen en het bestuur pakken dan ook de draad weer op. Een mooi vooruitzicht, maar op dit moment wil ik u eerst nog een goede zomer toewensen met veel vogelplezier.

Rien Rense

Van de redactie

Allereerst wil ik u medelen dat redactie met een nieuw lid uitgebreid is. Met ingang van dit nummer werkt Carla van Lingen mee aan De Korhaan. Van haar hand is het verslag van de brand in de schaapskooi, evenals het stukje over de Huismus. De redactie is blij met haar komst. We kunnen de taken binnen de redactie nu iets meer verdelen.

In het komend winterseizoen zijn er weer contactavonden voor de leden van de VWG. De data en de onderwerpen vindt u in het Programma. Als u altijd de artikelen van Jan Mooij over de weidevogels in de Eempolder leest, zult u waarschijnlijk met genoegen zien dat Jan op de contactavond in november komt vertellen over Eempoldertellingen. Het onderwerp ‘Nestkasten’ komt op de contactavond in oktober aan de orde.

Bij het lezen van het enthousiaste verslag van een deelnemer aan de excursie naar ‘Het landje van Geijsel’, neemt u zich misschien voor om ook eens aan een excursie deel te nemen. De rubriek ‘Programma’ biedt u een ruime keuze.

Omdat ik in dit nummer wat gewoekerd heb met de ruimte – altijd een veelvoud van vier pagina's – was er geen plaats meer voor de mutaties van het ledenbestand van de afgelopen twee maanden. In de volgende Korhaan zullen ze opgenomen worden.

De redactie hoopt dat u dit nummer met genoegen zult lezen.

Hillie Hepp

E-mailterreur

Op het gevaar af te worden versleten voor iemand die niet met zijn tijd meegaat en geen oog heeft voor nieuwe ontwikkelingen steek ik mijn nek uit met onderstaande ontboezeming.

Het is bijna onvoorstelbaar hoe computers vrijwel iedereen in hun greep hebben gekregen. De maatschappij kan niet meer zonder en raakt ontwricht wanneer er een storing optreedt. De e-mail is een van de verworvenheden om met elkaar te kunnen communiceren en dat zullen we weten ook. Enkele decennia terug had de PTT - na diverse naamsveranderingen nu TNT- nog een leger aan postbodes in dienst die brieven moesten bezorgen. Er werd wat afgeschreven en bezorgd, er was gedoe met postzegels en het duurde enige tijd voordat de brief bij de geadresseerde lag. Op zakelijke brieven na wordt er bijna niets meer geschreven en verstuurd.

De tegenwoordige communicatie verloopt anders. Zonder computer ben je nergens meer en je kunt in een sociaal isolement raken als je niet in het bezit bent van zo'n apparaat. Je netwerk raakt zonder zo'n ding helemaal gedesintegreerd.

Datumbriefjes voor bijeenkomsten, vergaderstukken, annoncering van bijeenkomsten, artikelen, teveel op te noemen wordt verzonden. Notulen en andere stukken moeten geprint worden.

Ook de moderne vogelaar ontkomt niet meer aan dit lot als hij mee wil blijven draaien en op de hoogte wil blijven van wat er in vogelend Nederland en daarbuiten allemaal speelt.

Om op de hoogte te blijven moet men zich toch minstens bij een of ander vogelnet of nieuwsgroep aansluiten. De ellende is dat Jan en alleman deze vervuilen met irrelevante berichten en oproepen. Soms zijn het echte babbelboxen, door uitgebreid persoonlijke belevenissen te melden. Arme webmaster, die toch iedereen te vriend wil houden. Hinderlijk zijn ook de voortdurende oproepen om acties te ondernemen en verzoeken door te sturen. De verzender klikt zijn adreslijst aan en klaar is Kees. Een ander verschijnsel is dat je deel uitmaakt van een bestuur of groep en automatisch alle berichten ontvangt die slechts voor een van de leden van belang is. Dan heb ik het nog niet over

nieuwsbrieven, die niet meer per post worden verstuurd. En dan de mensen die, hoe leuk ook, foto's sturen. Die bestanden zijn nogal eens vele megabytes groot, waardoor

de inbox vol raakt. Dan zijn er nog degenen die vragen hebben en daar vaak onterecht de melding urgent bij plaatsen. Iedereen verwacht eigenlijk op korte termijn antwoord, maar vergeet dat hij niet de enige is. Degenen die om een leesbevestiging hebben gevraagd gaan er op voorhand van uit dat zij spoedig antwoord zullen krijgen. Ik ben mij ervan bewust dat ik berichten, net zoals het vroeger met brieven ging, ongeopend in de prullenbak kan gooien. Dat gebeurt ook, maar aan het onderwerp in de kop is niet altijd te zien wat de inhoud is. Voordat je het weet wordt er iets verwijderd wat je toch wel had moeten of willen weten. Dus toch maar openen met als gevolg dat je noodgedwongen meer tijd besteedt aan alles dat binnenkomt dan de bedoeling was

Vooral na een vakantie slaat de schrik je om het hart bij het zien van de vele berichten. Als de beschikbare ruimte op is komt gelukkig het bericht dat de box vol zit, wat tot ergernis kan leiden. De melding "out of office" is voor de verzender, het signaal dat het even kan duren voordat er een reactie komt. Het begint er op te lijken dat, naast het verzorgen van planten, post en dieren, ook het binnenhalen van e-mailberichten op het lijstje van burens of kinderen moet komen. Natuurlijk heeft e-mail ook veel positieve kanten. Denk maar eens het maken van deze Korhaan., waarvoor dit soort verkeer een aanzienlijke tijdbesparing oplevert. Wanneer iedereen eens goed na zou denken voordat hij iets verzendt, kan e-mail echter een uitstekend communicatiemiddel zijn.

Penlijster

Korhaantje

Te koop aangeboden: Verrekijker **Leica Trinovid 10 x 42**, wegens aanschaf van een nieuwe HD kijker. Zeer goede staat, gas gevuld, tot 5 meter waterdicht.

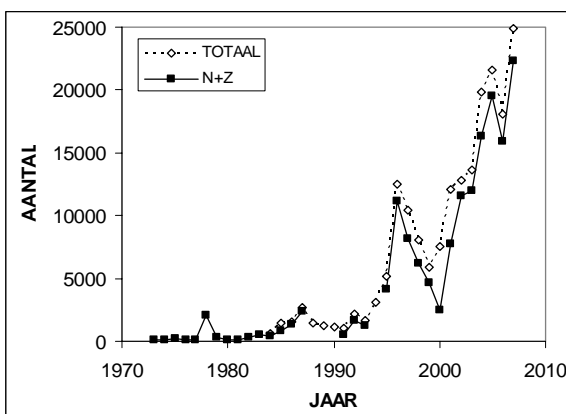
Vraagprijs €650, te bevragen bij Engbert van Oort, mobiel: 06 12 99 04 50.

De Grauwe Gans in de westelijke Eempolders

Zoals bekend gaat het niet zo goed met de meeste traditionele weidevogels. Daar staat tegenover dat sommige andere soorten het tegenwoordig juist heel goed doen. Het betreft hier vooral soorten die gras eten. Dat is niet verwonderlijk, want in het moderne boerenbedrijf streeft men met veel succes naar het produceren van veel en zo voedzaam mogelijk gras. De laatste jaren zijn de aantallen van de Grauwe Gans, een van die graseters, zo toegenomen dat er hier en daar over een plaag wordt gesproken. In de winter zijn er veel meer Kolganzen dan Grauwe Ganzen, maar de laatste zijn naast wintergasten ook snel in aantal toenemende broedvogels. De klachten zijn natuurlijk dat ze gras eten dat voor de koeien bestemd is. Daarnaast wordt gesteld dat ze zoveel onrust veroorzaken in de weilanden dat de weidevogels verstoord worden. Er zijn zelfs berichten dat nesten van Grutto's en Kieviten vertrapt worden. Op die manier zouden ze mede verantwoordelijk zijn voor de achteruitgang van veel weidevogels.

Jan Mooij

Er is dus alle aanleiding om eens goed te kijken naar de ontwikkeling van de aantallen Grauwe Ganzen in de Eempolders. Omdat we al sinds 1973 elke veertien dagen geteld hebben is er veel informatie beschikbaar. Figuur 1 geeft de totale aantallen waargenomen Grauwe Ganzen per jaar. Daarbij is de getrokken lijn het totale aantal in de telgebieden Noord en Zuid, terwijl de stippellijn de aantallen geeft inclusief de Oostermeent die pas sinds 1984 geteld wordt. Er is inderdaad sprake van een spectaculaire stijging. Tot ongeveer 1980 blijven de aantallen heel laag. De piek in 1978 heeft betrekking op één voor die tijd enorme groep. Van 1980 tot 1990 is sprake van een langzame stijging. Na 1990 schieten de aantallen omhoog. Opvallend is de dip rond 1999, met juist in 2000 en 2001 opvallend grote aantallen in de Oostermeent.

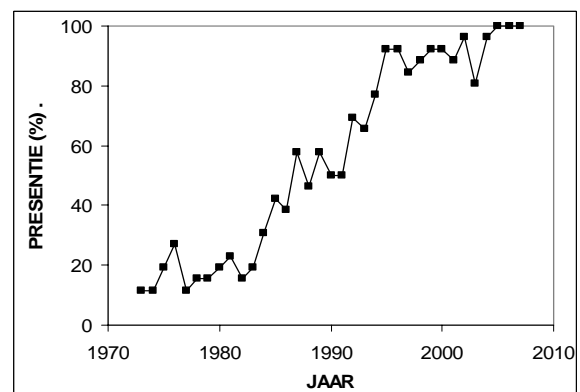

Figuur 1. Totaal aantal getelde Grauwe Ganzen p.j.

Dit kan een toevallige fluctuatie zijn. De Kolgans blijkt in die jaren echter ook minder voor te komen, dus misschien was er in die jaren echt iets aan de hand. We zien niet alleen steeds meer, maar ook vaker Grauwe Ganzen.

Figuur 2 geeft de presentie van de Grauwe Gans per jaar. De presentie is het aantal tellingen dat we Grauwe Ganzen zagen, gedeeld door het totale

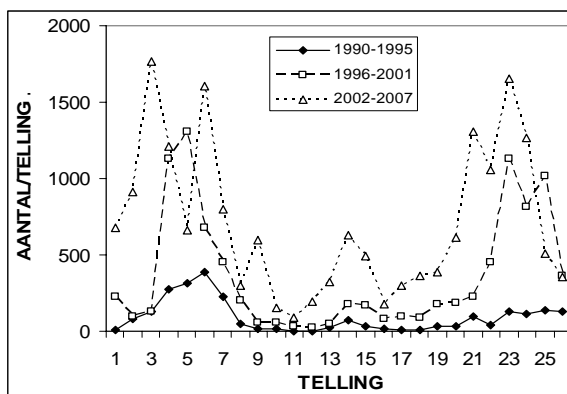
aantal tellingen. Er is sprake van een sterke stijging. In het eerste rapport over de Eempolder-tellingen over de jaren 1973 t/m 1978 (Klippel & van Leyden (1981) vertelt men dat het een hele belevenis is om een groepje ganzen aan de grond te zien. Nu valt het eerder op als er geen ganzen zijn. De presentie blijft tot 1983 ongeveer constant rond 15% en stijgt dan in twintig jaar naar 100%, dus naar een situatie waarin er altijd Grauwe Ganzen zijn.

Figuur 2. Presentie van de Grauwe Gans per jaar.

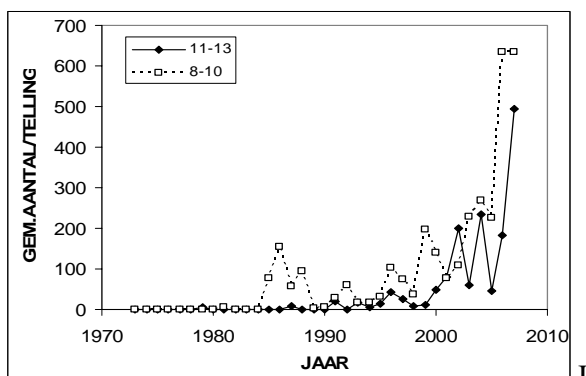
In figuur 3 staat de verdeling van de aantallen over het jaar. Hier is telkens het gemiddelde aantal vogels bepaald over zes jaar voor tellingen met hetzelfde nummer. Elk jaar beginnen we met telling één, dus elke telling met hetzelfde nummer valt ongeveer op dezelfde datum. Omdat in de eerste jaren de aantallen heel laag waren bekijken we alleen de laatste achttien jaar, dus vanaf 1990. In de jaren daarvoor leek de verdeling veel op die van de jaren 1990 tot 1995. We zien dat voor 1996 de Grauwe Gans vrijwel alleen in het winterhalfjaar voorkwam, met de grootste aantallen bij de tellingen vier tot en met acht, dus van eind februari tot half april. In de laatste twaalf jaar blijft deze piek bestaan, op een veel hoger niveau, maar daarnaast is er een piek in de late

herfst. Midden in de winter zijn de aantallen veel lager. We hebben dus vooral met doortrekkers te maken. In mei en juni zijn de aantallen laag, daarna zijn er tot de najaarspiek wat meer ganzen aanwezig.

Figuur 3. Gemiddeld aantal per telling als functie van het tellingnummer voor drie periodes van zes jaar

Grauwe Ganzen beginnen in april met broeden, dus rond telling zeven. Op dat moment zijn ook nog grote aantallen wintergasten aanwezig. De latere trekbewegingen zijn nogal onduidelijk.

Figuur 4. Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 8 t/m 10 en 11 t/m 13 (broedtijd)

In figuur 4 staan de gemiddelde aantallen per telling voor de tellingen 8 t/m 10 en 11 t/m 13 als functie van het jaar. Er blijkt gemiddeld weinig verschil tussen die twee periodes te bestaan, al zijn de aantallen in de eerste periode meestal wat hoger. Tussen opeenvolgende tellingen in een jaar blijken er echter grote verschillen te bestaan. Het lijkt er op dat een belangrijk deel van de ganzen tussen verschillende gebieden heen en weer trekt. We zien wel steeds meer ganzen met jongen, maar de meeste groepen bestaan alleen uit volwassen ganzen.

Tot 1990 is er in de broedtijd nauwelijks een gans aanwezig, vanaf 1995 stijgen de aantallen spectaculair. Het broeden lijkt begonnen te zijn in of bij de Oostermeent; vanaf 2001 lopen ook de aantallen in het telgebied Noord in de broedtijd op. In de Zuidpolder te Veld zijn de aantallen in de broedtijd nog steeds verwaarloosbaar.

We kunnen concluderen dat er inderdaad sprake is van een sterke toename van de Grauwe Gans, vooral in de jaren na 2000. In hoeverre bedreigt de toename van de Grauwe Gans nu de weidevogels? De grote aantallen ganzen zijn aanwezig tot en met telling 7. Die valt tussen 26 maart en 8 april. De Grutto begint in de tweede helft van maart met leggen, maar pas in de eerste helft van april worden de aantallen groot. De Kievit is iets vroeger, de Tureluur ruim een telling later. Erg veel effect kunnen de doortrekkers daarom niet hebben. De broedvogels en andere overzomeraars zijn natuurlijk wel aanwezig in de broedtijd van de weidevogels. Op het eerste gezicht lijken de aantallen nog laag. Vijfhonderd Grauwe Ganzen in de Eempolders betekent ongeveer een gans per vijf hectare. Het lijkt er echter op dat de overzomerende ganzen en de weidevogels min of meer in dezelfde gebieden voorkomen. Daardoor kan het effect veel groter zijn.

Grauwe Gans (Foto: A.C.Zwaga)

Het gaat daarbij om het reservaat en stukken van de Oostermeent. Dit is een beetje vreemd, want ganzen zoeken voedzaam gras en weidevogels gaan juist achteruit als het gras te weelderig wordt. Het zou natuurlijk wel zo kunnen zijn dat

ganzen een voorkeur hebben voor een gevarieerd menu, mits dat voldoende voedingswaarde heeft. In de winter groeit het gras niet en alleen in de intensief gebruikte graslanden is er voldoende voeding uit te halen. In de lente zijn de verse spruiten van gras en allerlei planten mogelijk ook voedzaam genoeg in de extensief beheerde stukken. Op die manier worden die stukken aantrekkelijk voor ganzen. Of ganzen echt invloed hebben op de stand van weidevogels valt uit onze gegevens niet op te maken. Daarvoor is gespecialiseerd onderzoek nodig.

Literatuur:

Klippel, N.A. & Van Leyden 1981. Vogels in de Eempolders. Uitgave 34. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

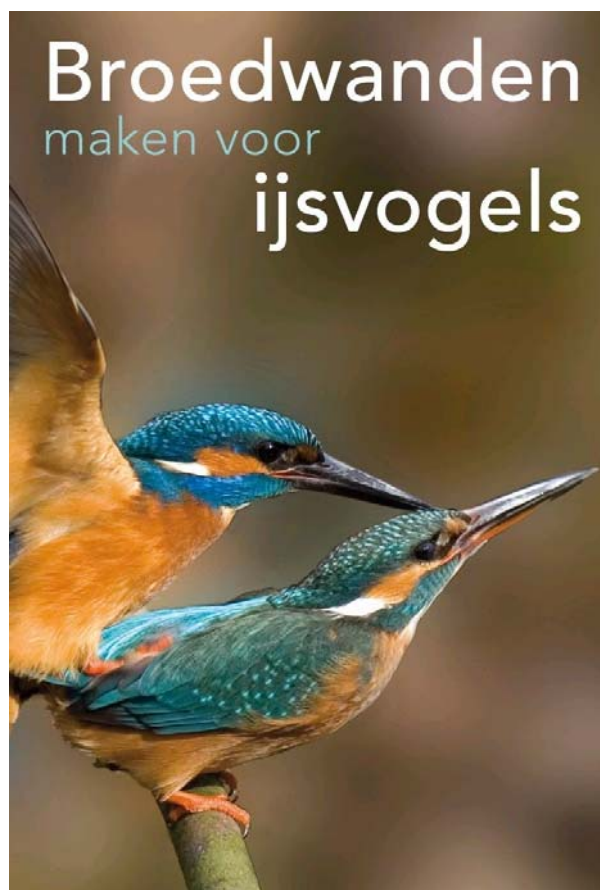
IJsvogelwerkgroep komt met unieke dvd

IJsvogelwerkgroep
Gooi en Vechtstreek

De IJsvogelwerkgroep Gooi en Vechtstreek heeft begin dit jaar hard gewerkt aan een instructie- dvd over het maken van ijsvogelbroedwanden. Bij de Waterleidingplas, op landgoed Jagtlust en bij een recreatieplas in Brabant werden filmopnamen gemaakt van de aanleg van ijsvogelwanden. De titel van de dvd ligt voor de hand: “Broedwanden maken voor ijsvogels”. Hoe de eerste presentatie van de dvd verliep leest u hieronder.

Jelle Harder

Eindelijk was het dan zover, het dvd-ei is gelegd! Op vrijdagmiddag 23 mei j.l. kwamen in de Infoschuur van het Goois Natuurreservaat circa 45 mensen bijeen om de eerste presentatie bij te wonen van de instructie-dvd over het maken van ijsvogelwanden. Onder hen vertegenwoordigers van de geldschieters van het project (Provincie Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Vogelbescherming Nederland, de Nationale Postcode Loterij en de Paul Fentener van Vlissingen AD/Natuurprijs). Maar ook enkele terreinbeheerders van Natuurmonumenten, natuurlijk veel leden van de ijsvogelwerkgroep, bestuursleden van de vogelwerkgroep en andere belangstellenden die ‘iets’ met IJsvogels hebben. Ook enkele direct betrokkenen bij de productie

van de dvd, waaronder de producent Onno Gerritse van het bedrijf ZIEHET, waren present. Nadat Jelle Harder iedereen welkom had geheten werd door hem in een korte powerpoint- presentatie verteld wat de ijsvogelwerkgroep in de regio doet en wat het resultaat daarvan is. Daarin werd al duidelijk dat de aanleg van ijsvogelwanden positief uitpakt voor de soort.

Hierna was het moment aangebroken waarop het eerste exemplaar van de dvd werd aangeboden aan mevrouw Niesje Cornelissen, een van de juryleden van de Paul Fentener van Vlissingen AD/Natuurprijs. Vervolgens was het woord aan Onno Gerritse, die vertelde hoe hij als producent aankeek tegen het maken van deze dvd. Vooral de passie waarmee mensen zich met een onderwerp bezighouden boeit hem erg. Hij was bij het maken daardoor steeds enthousiaster geworden en zou als het kon een ijsvogelwand in zijn tuin willen hebben. (In ieder geval wil hij een keer mee met de controle van de wanden, zo mailde hij mij later). Daarna kon iedereen met eigen ogen aanschouwen hoe het maken van ijsvogelwanden in zijn werk gaat. Hieraan vooraf zijn eerst prachtige opnamen te zien van baltsende en gravende IJsvogels bij een nestplaats. Volgens mij viel de inhoud van de dvd in goede aarde gezien het applaus en de reacties.

Na deze vertoning werd Fred van Klaveren nog even in het zonnetje gezet. Hij maakte onlangs het ontwerp voor het nieuwe logo: een IJsvogel zittend op een schep voor een nestgang. Het logo kon direct bij de promotie-dvd gebruikt worden. Als aardigheidje voor Fred's bijdrage kreeg hij op A4-formaat een ingelijst lidmaatschapskaartje van de ijsvogelwerkgroep waarop het logo is afgebeeld.

Na al deze onderdelen van het programma was er nog een gezellig samen zijn met een drankje.

Persbericht

Uit het persbericht dat rondgestuurd is vermeld ik hieronder voor de volledigheid nog het volgende: Na de ijsvogelhandleiding is er nu een ijsvogel-dvd. Op deze primeur is voor het eerst te zien hoe in de praktijk een bepaalde vogelsoort aan broedgelegenheid geholpen kan worden. De instructie- dvd, "Broedwanden maken voor ijsvogels", is gemaakt door Jelle Harder. In zijn vrije tijd is hij coördinator van de IJsvogelwerkgroep Gooi en Vechtstreek, waarvoor hij in 2006 de eerste Paul Fentener van Vlissingen AD/Natuurprijs won. Zijn grote ervaring met het maken van broedwanden voor IJsvogels wordt met de dvd nu aanschouwelijk weergegeven. Op professionele wijze worden vier

manieren in beeld gebracht hoe een ijsvogelwand is te maken. Twee manieren, een wand afsteken en een grondwal opwerpen, zijn heel goed uit te voeren door iedere vrijwilliger. Bij de andere twee, een boom omtrekken en een betonnen keerwand (L-profiel) plaatsen, is professionele hulp nodig. Vastgesteld is, dat bij het maken van geschikte broedgelegenheid langs de oevers het aantal IJsvogels sterk kan toe nemen. De dvd laat ook prachtige beelden zien van deze schitterende vogels. De speelduur is 25 min. Als extra is een booklet toegevoegd met toelichtende teksten voor de praktijk. Voor iedereen die graag aan de slag wil om IJsvogels aan meer broedplaatsen te helpen is deze dvd onmisbaar. Hij kost slechts €6,00 incl. verzendkosten.

"Broedwanden maken voor ijsvogels"

DVD gemaakt door Jelle Harder. Speelduur 25 minuten.
Te bestellen door overmaking van €6,00 (incl. verzendkosten) op
Postbank 25 29 179 t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum.
Vermeld op uw bestelling: IJsvogel-dvd. Noteer ook uw adres bij de bestelling!

De dvd wordt zo spoedig mogelijk verzonden.

Open dag Vogelhospitaal

André Kerkhof

Het was zondag 15 juni een gezellige drukte tijdens de Open Dag in het Naardense vogel-hospitaal. Na een turbulent begin met stortregens, hagel en wind, kwam de zon gezellig meekijken. In diverse kraampjes werden natuurverwante artikelen aangeboden, acquireerden natuurorganisaties leden en donateurs. Ans van de Brink had gezorgd voor koffie en zelf gebakken cake, de kooien, operatiekamer en quarantainekamer konden worden bekeken, kinderen konden pony rijden, er werden lezingen gehouden, kortom voor elk wat wils.

Burgemeester Peter Rehwinkel van Naarden werd rondgeleid door voorzitter Gerard Glas. In zijn toespraak benadrukte de burgemeester dat de gemeente Naarden het Vogelhospitaal een warm hart toedraagt. En natuurlijk reageerde de voorzitter daar direct op met zijn opmerking dat hij de burgemeester daar aan zou houden. Daarna hielp de burgemeester bij het weer in vrijheid stellen van een Buizerd, geholpen door enkele kinderen: "Burgemeester, u kunt het best!" Ook bestuursleden van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken waren aanwezig. Bestuurslid André Kerkhof verving de voorzitter van de VWG. Het

Vogelhospitaal is geen onderdeel van de VWG, maar vele leden zijn daar wel als vrijwilliger werkzaam. Ook de beheerder van het hospitaal, Frank van de Woord, is lid van de VWG. Frank is al 25 jaar zo ongeveer zeven dagen per week werkzaam bij het Vogelhospitaal en veel ontwikkelingen zijn aan hem te danken.

André Kerkhof overhandigt de oorkonde aan Frank van de Woord

En daarvoor kreeg hij een oorkonde: de dankbetuiging van de VWG voor die leden die zich bijzonder hebben ingezet om de doelstellingen van de VWG te bereiken. Tevens kreeg hij een enveloppe met enkele tegoedbonnen, uitgegeven door de Europese Unie en te besteden in alle winkels waar met euro's kan worden betaald.

Vogelterp geopend

Dinsdagochtend om 10.00 uur heeft Paul van der Poel de 'Vogelterp' geopend'. De naam van de terp is een eerbetoon aan ons oud-lid Yves Vogel die enkele jaren geleden bij een auto-ongeluk plotseling om het leven kwam. De terp ligt aan de Melkmeent in het Naardermeer, een plek waar Yves zich volledig thuis voelde.

Renée Beekman

Yves was een bevlogen vogelaar en zette zich helemaal in om zijn kennis over te dragen aan anderen. Paul van der Poel en zijn vrouw Loes waren, zoals velen, bevriend met hem. Toen bij zijn overlijden bleek dat hij geen familie had, hebben zij geholpen bij het regelen van zijn nalatenschap. De executeur testamentair wilde hen daarvoor bedanken met een financiële gift, die zij niet geaccepteerd hebben omdat zij, naar zij zeggen, een vriendendienst hebben bewezen. Een bedrag uit de nalatenschap is toen als legaat overgemaakt naar de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Na overleg met Paul en Loes is besloten dat het geld zou worden overgemaakt aan een doel, waarin ook Yves zich had kunnen vinden. Dat is deze prachtige observatieterp geworden, die Natuurmonumenten heeft aangelegd. De terp ligt aan de Melkmeent in het Naardermeer, een plek waar Yves zich volledig thuis voelde.

Met het onthullen van een gedenkplaat werd de terp, die de bijnaam Vogelterp krijgt, door Paul in gebruik genomen. Als je bovenop de terp staat

In zijn dankwoord vertelde Frank dat hij weliswaar wordt betaald: maar dat is voor eenderde voor het werk, de andere tweederde is vrijwilligerswerk. En hij hoopt het minstens nog eens 25 jaar te kunnen doen. Het was een mooie dag.

heb je een schitterend uitzicht over de plassen en weilanden. Fietsers en wandelaars hoeven niet meer op de weg te staan. Zij kunnen nu niet alleen gebruik maken van de picknicktafel maar ook een blik werpen op de wijde omgeving. Vanochtend spotten wij al overvliegende Lepelaars, Purperreigers, een Grote Zilverreiger, Zwarte Stern, Tureluurs, Kempphaan, Rietgors, Blauwborst en Rietzanger, verder een Bergeend met jongen en biddend in de lucht een Buizerd. Ook vier Ooievaars, drie Wulpen en een Grutto werden waargenomen en tijdens de opening kwam zelfs de Boomvalk even overvliegen en volgden tien koeien nieuwsgierig over het hek de officiële plechtigheden.

Rogier Hoften van Natuurmonumenten, geflankeerd door Loes en Paul van de Poel

Bedankt Paul en Loes en mensen van Natuurmonumenten, wij hebben er weer een heerlijk vogelplekje bij.

Verslag Avifauna-vergadering van 22 januari

Jan Willem Lutje Schipholt

Evaluatie nieuwe-ledenavond van 14 november 2007

Harry de Rooij meldt dat de Roofvogelwerkgroep zes nieuwe leden aan de nieuwe ledenavond heeft overgehouden. De vergadering vindt dat er moet worden doorgedaan met de werving van nieuwe actieve leden. Een volgende keer kan dat beter in één ruimte. Lezingavonden zouden geschikt kunnen zijn, maar contactavonden lijken hiervoor meer aangewezen. Een contactavond zou vanuit één of verschillende werkgroepen kunnen worden ingevuld. Het bestuur zal met verzoeken komen.

Samenwerkingsverband met gemeente Huizen

Huizen wil weten wat de waarde van drie natuurgebiedjes is. Anco Driessen coördineert de samenwerking namens de werkgroepen. Er is al een bijeenkomst met uitleg geweest en een proefinventarisatie. Er zal twee maal in de maand geïnventariseerd worden gedurende een jaar.

Rondje werkgroepen

Eempolders door Jan Mooij: Tellingen gaan door. Waarschijnlijk zijn er veel muizen, want er worden veel Grote Zilverreigers, Blauwe Reigers en Torenvalken waargenomen.

Midwintertelling door Rob Kole: De verslaglegging van de tellingen loopt nog niet. Er is contact met Dirk Prop over gegevens op de website. Wellicht komt er een oproep om tellers te werven.

Nestkasten door Ronald Beskers: In 2007 zijn 1258 kasten gecontroleerd. Hierin werden 15 broedsoorten aangetroffen. Er zijn 6469 jongen uitgevlogen. Er zijn 134 kasten getimmerd, vooral door Ronald zelf. Dit kost 5-6 uur per kast. De kasten zijn dan ook van hoge kwaliteit en gaan lang mee. Het schilderwerk kan wel enigszins worden uitbesteed. Hulp is welkom, controleurs ook.

Roofvogels door Harry de Rooij: 2007 was een redelijk goed jaar. Mogelijk zijn uit drie haviknesten jongen geroofd. De Boomvalk heeft zich met elf broedsels hersteld.

Kerkuilen door Harry de Rooij: In 2007 was er drie keer een tweede broedsel. In totaal zijn er 54 Kerkuilen uitgevlogen uit 10 broedsels.

Steenuil door Frank van de Weijer: Na jarenlang geen succes, zijn er in 2007 eindelijk drie jongen geringd. Later bleken er nog twee broedgevallen in de Eempolders te zijn.

Boerenwaluwen door Dick Jonkers: De

nestkasten onder bruggen zijn een succes.

Oeverwaluwen door Dick Jonkers: De wand bij A1/A6 wordt een vaste wand, een zogenaamde Bunschoterwand. In de Gooiboog wordt in samenwerking met Natuurmonumenten een wand afgestoken. De mooi afgestoken wand in Groeve Oostermeent had meteen resultaat.

Huiswaluwen door Dick Jonkers: Tellingen verliepen voorspoedig. Huiswaluwnesten zijn nu jaarrond beschermd.

Gierzwaluwen door Dick Jonkers: Er zijn Gierzwaluwvachten nodig om snel in te kunnen spelen op renovatiewerkzaamheden. Engbert van Oort meldt dat bij het Vogelasiel een vraag van een woningbouwvereniging uit Naarden is binnengekomen. Dick pakt dit op.

Huismussen door Guus van de Poel: De Huismus was in 2007 Vogel van het Jaar. Er waren tellingen in voor- en najaar. De brugklas van de Willem de Zwijgerschool hielp mee. Bianca Jansen helpt met uitwerken van gegevens. De Huismus is in de grotere stedelijke gebieden in het Gooi marginaal aanwezig en in de kleinere ruimschoots. Bijvoederen is zeer succesvol.

Trekvogels door Fred van Klaveren: In 2007 was het te mooi weer. De vogels vlogen vaak te hoog. Er zijn 132.000 vogels geteld verdeeld over 126 soorten. Er waren 54 records.

Inventarisatievoorstellen

Piet Spoorenberg meldt dat de Loenderveense Waterleidingplas in 2008 haar vijfde inventarisatiejaar ingaat. Na dit jaar volgt er een publicatie. Recent is er een vogelkijkhut geopend. De opening was matig georganiseerd. Dit wordt gezien als een gemiste kans.

Vogel van het Jaar 2008: IJsvogel

Jelle Harder vertelt dat 2007 een superjaar voor de IJsvogel was. Er waren zeker 49 broedparen. Op de website zal het mogelijk zijn waarnemingen in te voeren. Andere plannen zijn het vervaardigen van een dvd over het maken van een ijsvogelwand, het aanpassen van de huidige handleiding op papier en het afsteken van een aantal nieuwe wanden.

De volgende Avifauna vergadering zal worden gehouden op **30 september 2008**. De vergaderingen zijn openbaar. De inbreng van alle leden is meer dan welkom.

Schaapskooi verbrand

In de nacht van 13 op 14 juni is de schaapskooi van het Goois Natuurreservaat op de Tafelberg- en Blaricummerheide volledig afgebrand. Op dat moment was ook de schaapskudde met 110 schapen en lammeren in de kooi voor de nacht. Alle dieren zijn gestikt en verbrand. De brand is aangestoken.

Carla van Lingen

*Johan Griffioen met zijn kudde
(fotocredits: GNR/Entingfilms).*

Wie steekt in hemelsnaam een schaapskooi met daarin 50 volwassen schapen met hun 60 lammeren in brand? Schaapsherder en hoofd levende have bij het Goois Natuurreservaat Johan Griffioen gaat er voorlopig van uit dat de dader niet geweten heeft dat de dieren binnen waren. “Deze schapen hoor je niet als ze in de kooi zijn. Ze worden nooit binnen gevoerd dus er is geen reden om onrustig te zijn als er iemand in de buurt is.” We zitten een week na de brand op de ronde bomenbank te kijken naar de geblakerde resten. In het gaas van het hekwerk dat na de brand nieuwsgierigen op afstand moet houden zijn bloemen gestoken. Ook op de bank liggen verschillende boeketten. Wandelaars blijven met een blik van verbijstering staan en roepen bemoedigende woorden naar Johan. “Al die reacties die we krijgen zijn hartverwarmend. Mensen leven mee, het waren ook hun schapen.”

“Toen ik vrijdagochtend kwam rijden zag ik al van verre dat er geen houden aan was. Flow de hond, die anders niet te houden is als we in de buurt van de kooi komen, moet geweten hebben dat er iets aan de hand was. Al bij de Tafelberg dook hij onder de stoel en is niet meer tevoorschijn gekomen. En dat was maar beter ook want de aanblik was verschrikkelijk. Door de hitte waren de schapenlijven opengebarsten. Hoe verslagen we ook waren, er moest gewerkt worden. Dit mocht niemand zien.”

Boven de verkoolde resten vliegt een Boerenzwaluw. Hij is op zoek naar zijn partner die op het nest is verbrand, samen met de eieren die ze aan het uitbroeden was. Verderop hipt een Witte Kwikstaart die ook een vaste bewoner was van de kooi. Ook deze vogels zijn van slag nu de 120 witte wolbalen niet meer rondstappen. Na een time out van twee dagen richt Johan zijn blik op de toekomst. Het Utrechts Landschap heeft beloofd een kudde te schenken aan het GNR. De tweede kudde komt er ook. “Daarmee gaan we rondtrekken. Dat wordt een echte gescheperde kudde met een herder die bijna alle heidevelden in het Gooi gaat aandoen, tot aan de Lage Vuursche toe.” En natuurlijk weer met Drentse heideschapen, want Johan is verknocht aan de Drent: “Het is een schraal schaap dat maar voor een ding geschikt is: grazen. Je komt niet in de verleiding om ze te houden voor de wol of voor de melk. Het is ook een karakteristiek dier, elk individu is verschillend. Het is een schaap met uitstraling en vriendelijk voor mensen. Met zo’n rondtrekkende kudde kun je heel selectief aan natuurbeheer doen. Zo ontstaat er een graaskalender die aangeeft waar ze ingezet moeten worden, ook in gebieden waar koeien grazen. Je ziet dan dat vogels ook weer achter de schapen aantrekken.”

Door de brand is niet alleen de bestaande kudde om zeep geholpen, ook de lammeren die de basis vormden voor de nieuwe tweede kudde, zijn verloren gegaan. Het samenstellen van een nieuwe kudde kost tijd. Ook moeten er overnachtingsplekken komen. Johan: “Er komt een voorlopige aflammerlocatie bij ’t Laer. In de toekomst willen we de kooi in de buurt van La Place hebben. Verder komen er kralen bij het Hilversums Wasmee, het Pluismeer, bij de Heidebloem en bij de infoschuur van het GNR. Allemaal op zo’n vijf kilometer afstand van elkaar waardoor ze rustig grazend van slaappleaats naar slaappleaats kunnen.”

De schaapskooi en de kudde op de Tafelberg- en Blaricummerheide trekt Jaarlijks duizenden mensen en vooral ook kinderen. Ook de

rondtrekkende kudde zal een aanwinst worden voor natuur en recreant. Voor het zover is moet er geld komen. Johan: “ Met de brand zijn ook de infopanelen verbrand, het educatiemateriaal, de landbouwwerktuigen, de scharen van het schaapscheerderfeest: alles is weg. Inclusief de grote voorraad hooi die op zolder was opgeslagen. Dit hooi heeft voor zoveel rookontwikkeling

gezorgd dat ik ervan overtuigd ben dat de schapen dood waren voor ze zijn verbrand.” Hoe en of de nieuwe schaapskooi in de toekomst beveiligd wordt is nog onduidelijk. Maar dat hij er zo snel mogelijk herbouwd wordt staat buiten kijf. Wie het GNR wil helpen bij de opbouw kan een bijdrage overmaken op giro 120420 t.n.v. Stichting Steun Goois Natuurreservaat.

Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep

Opnieuw een publicatie van de Vogelwerkgroep. Publicaties zijn te lenen uit de verenigingsbibliotheek. De medewerkers krijgen gratis een exemplaar. Een extra stimulans dus om aan onderzoeken en dergelijke gaan meewerken.

Dick Jonkers

Resultaten van weidevogelbescherming in 2007

De weidevogelbeschermers waren er vlot bij met hun verslag over de resultaten van hun werk in 2007. De Noord-Hollandse Blaricummermeent werd dat jaar voor het laatst onderzocht, omdat daar binnenkort met woningbouw wordt begonnen. Het is triest te moeten constateren dat op de ongeveer 59 ha, waar dit jaar maar liefst 30 nesten van Grutto's, 15 van Tureluur en 20 van de kievit zijn gevonden, in 2008 geen enkel paar meer kan gaan broeden. De hoop wordt uitgesproken dat zij dan misschien in 'over de A27' zullen gaan broeden. Of zij dit inderdaad zullen gaan doen is nog maar de vraag en niet waarschijnlijk. Opmerkelijk was het broedsucces in de Blaricummer Oostermeent (op kaarten

aangeduid als De Kampen). Geen enkel nest ging verloren.

In totaal zijn in de hierboven genoemde gebieden en die in de Eempolders op het gras- en bouwland op een oppervlakte van 895,8 ha 762 legsels gevonden; 581 hiervan kwamen uit. Bij 67 was bekend waardoor het nest verloren ging, bij 42 niet. De vos was de belangrijkste predator, die het vooral op Grutto's had gemunt. Kievit (571 legsels) en Grutto (95 legsels) waren de talrijkste broedvogels, maar Tureluur(30), Scholekster (25), Bontbekpleveir (14), en Kluut (8) mochten er ook zijn. De samenwerking met de boeren verliep in goede harmonie.

Weidevogelbescherminggroep Westelijk Eemgebied 2007. *Resultaten-Verslag 2007. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken. Hilversum. Uitgave 160.*

Meeuw in de middag

Het is of de zilvermeeuw aarzelt,
wil zwenken, schuin in zijn vleugels,
en evenwicht juist nog hervindt.

Wie de draagkracht van veren
niet kent en gespannen omhoog ziet
wordt bang voor een windval.

De zilvermeeuw bijna bewegingloos,
aan het begin van een scheervlucht,
scherpt wel zijn vleugels maar

snijdt niet, nee streelt nu de luchtlaag
met slagpennen en het zachtste dons
waarlangs het wonder van het licht ontglipt.

Dirk Kroon, uit 'De draagkracht van veren' (Uitg. 521, A'dam)

Boekbespreking

door Fred van Klaveren

Jonathan Elphick: "Atlas van de Vogeltrek"

Waarom is het kijken naar vogels zo leuk? Het is het mysterie! De spanning die je buiten ervaart: wat zal ik vandaag voor vogels zien? Hoeveel of welke soorten? Gedurende de momenten dat vogels op reis zijn neemt die spanning toe. Zomervogels vertrekken en wintergasten arriveren. Maar waar gaan ze heen en waar komen ze vandaan?

Naar deze bewegingen van vogels wordt al lange tijd onderzoek gedaan. De interesse in vogeltrek was al gewekt op het moment dat vogels door onze verre voorouders nog alleen als voedsel werden beschouwd. Op dit moment vliegen vogels, voorzien van geavanceerde technologie over wereldzeeën en kunnen worden gevolgd door middel van satellieten.

Over onderzoek naar vogeltrek zijn onder andere in ons land een aantal goede boeken uitgegeven. De recent verschenen "Atlas van de vogeltrek" geeft een uitgebreide uitleg over de vele onderwerpen die aan vogeltrek zijn gerelateerd. Over de invloed van ijstijden op de ontwikkeling van vogelsoorten en trekwegen, tot en met de bedreigingen die vogels op hun reizen tegenkomen. Daarnaast zijn vijf werelddelen met de bijbehorende vogelsoorten onderscheiden. Op een overzichtelijke en ook voor beginnende vogelaars begrijpelijke wijze is de vogeltrek beschreven over zowel het noordelijk halfrond (Noord-Amerika, Europa en Azië en de Noordpool), als het zuidelijk halfrond (Zuid-Amerika, Afrika en Australië). Daarnaast komen ook de trekvogels van de tussenliggende oceanen en de Zuidpool aan bod. De titel 'Bijna trek' voor de uitleg van het invasieachtig voorkomen van bepaalde soorten (bijvoorbeeld Notenkraaker en Pestvogel) is wat verwarrend. Wel is deze titel illustratief voor de discussie die momenteel speelt over de benaming, die deze vorm van trekbewegingen van soorten uit gebieden die grenzen aan de Noordpool uiteindelijk zou moeten krijgen. Het laatste onderdeel van deze uitgave, de trekvogelcatalogus, geeft voor honderden vogelsoorten een zeer bondig beeld van de lichaamsbouw en de gebieden waarbinnen de trek van de betreffende soort plaatsvindt. Dit deel geeft de indruk compleet te zijn, maar dat is hij allerminst. Indien door de samensteller gekozen was voor een selectie van een klein aantal karakteristieke en ook gewonere soorten, was dit minstens even informatief geweest.

De enorme hoeveelheid beschikbare informatie over vogeltrek is op een professionele wijze bewerkt en gebundeld. Het boek is rijk en prachtig geïllustreerd en van een prettig leesbare tekst voorzien. Maar het boek bestond al! Bovengenoemde versie is een vernieuwde heruitgave van de atlas uit 1996, van de hand van dezelfde samensteller en onder de titel 'Wereldatlas van de Vogeltrek'. Dit wordt echter niet in de colofon vermeld. Hoewel het vrijwel een exacte kopie is van de eerste versie, tot en met de literatuurlijst toe, heeft de uitgever veel moeite gedaan om de nieuwste versie eigentijdser, informatiever en sprekender te maken. Afgezien van een aantal schoonheidsfoutjes is dat gelukt. Het is mijns inziens echter een gemiste kans, dat de mogelijkheid om meer recente kennis over vogeltrek uit de tussenliggende periode van twaalf jaar te verwerken, niet is benut. Alleen al in ons land is veel bekend geworden over de verspreiding en herkomst van onder andere ganzen door onderzoek met halsbanden. Daarnaast leveren geringe en gezenderde vogels veel nieuwe informatie op en intensief wetenschappelijk onderzoek naar onder andere wad- en watervogels heeft een schat aan gegevens voortgebracht. De waardevolle gegevens van de in Nederland gestationeerde trektelposten hadden eveneens een bijdrage aan deze uitgave kunnen leveren. Overigens is in heel West-Europa veel meer bekend geworden over vogeltrek. Dit had deze atlas zoveel waardevoller en wetenschappelijker kunnen maken dan nu het geval is, zonder afbreuk te doen aan de leesbaarheid. Desalniettemin blijft dit boek een bundeling van zeer bruikbaar materiaal, dat op een frisse wijze wordt gepresenteerd. Een behoorlijk complete uitgave, boordevol vogels en met verrassend veel informatie voor ieder die in het fenomeen vogeltrek en in trekvogels is geïnteresseerd. Van harte aanbevolen!

Jonathan Elphick 2007. Atlas van de vogeltrek. Routes, soortprofielen, bedreigingen, bescherming. Tirion, Baarn. Harde kaft, 176 pag. Formaat: 29,8 x 25,5 x 1,8 cm.
ISBN 978 90 5210 690 8
Prijs: €29,95

Voorjaarsweekeinde Lauwersmeer 16, 17 en 18 mei 2008

Hoewel we van een excursie of vogelweekend gewoonlijk één verslag plaatsen in De Korhaan, zijn we deze keer hiervan afgeweken. Het is namelijk vaak moeilijk iemand te vinden die van een weekend verslag wil doen, maar deze keer ontvingen we twee enthousiaste verslagen van vogelaars die respectievelijk nog niet eerder of pas voor de tweede keer een weekend bijwoonden. De redactie heeft besloten om beide stukken te plaatsen. Samen geven ze een vrijwel volledig beeld van een mooi vogelweekend.

Mies en Huub Casander: Lauwersmeer I

Alle deelnemers waren op eigen gelegenheid naar accommodatie "Lauwerszee" in het verre Vierhuizen getogen. De organisatie was woensdag al ter plekke om het hoognodige te regelen, een enkeling donderdagmiddag/avond en de rest op vrijdagmorgen. Het merendeel sliep in de kampeerboerderij. Een 15-tal mensen in tent of caravan.

Iedereen was netjes op tijd. Allereerst werd het deelnemersveld van 47 personen opgedeeld in drie groepen, elk met twee excursieleiders. De eerste excursie kon rond half twaalf van start gaan. Twee groepen op de fiets en een per auto. Elke groep zoekt z'n eigen weg rond het Lauwersmeer. We hebben geluk. Het is prachtig zonnig weer en zo zal het de hele dag blijven.

Bij het verlaten van het dorp worden we uitgeleide gedaan door meerdere Gele Kwikstaarten langs de kant van de weg. Prachtig van kleur. Voor het eerst dat wij ze zien. Maar dat zal de komende dagen voor nog heel wat meer vogels gelden. Enkele kilometers verder staan we te kijken naar enkele Rietgorzen en worden daarbij verrast door het plotseling verschijnen van een Blauwborst. Schitterend te zien in het mooie zonlicht op zo'n 10 meter afstand. Dit weekend kan voor enkelen onder ons al niet meer stuk! We komen vandaag nog meer "nieuwe" vogels tegen. Wat is dat vogelen toch leuk.

Gaandeweg leren we ook wat meer vogelgeluiden kennen. Kleine Karekiet, Rietzanger, Rietgors, Nachtegaal (wat zingt ie mooi zeg) en nog veel meer. Over fraaie fietspaden door militair oefenterrein (Marnebos en Marnewaard) komen we uit op de dijk langs de Waddenzee. Hier zien we helaas niet zo veel vogels. Al snel moeten we verder om voor zes uur op de camping terug te kunnen zijn. Joke heeft daar lekkere soep voor ons staan. De vermoeide lichamen kunnen tot rust komen en de lege magen gevuld.

's Avonds gaat een groep op pad naar het moerasgebied. Daar worden nog een paar leuke soorten gespot.

Tijd voor een welverdiende nachtrust.

Zaterdag is het weer vroeg op. De boterhammen zijn door de corveeploeg al gesmeerd. Zelf nog even beleggen, opeten en inpakken voor onderweg. De thermoskannen zijn door dezelfde ploeg gevuld met thee dan wel koffie. Hulde! Tegen achten stappen we op de fiets en beginnen aan een rondje Lauwersmeer. Onderweg horen we een Spotvogel en enkelen onder ons zien hem ook nog heel even. In de verte horen we de Wielewaal en een vrouwtje Koekoek. Verstopt in een bosje horen we een Bosrietzanger. Het begint zachtjes te regenen als we naar de ontmoetingsplek met de boswachter fietsen. De voorgenomen wandelexcursie met de boswachter gaat doordat het keihard is gaan regenen niet door. We fietsen noodgedwongen terug door de regen. En dan slaat het noodlot toe. Ton gaat onderuit door een blokkerende voorrem.

Met pijn in de arm terug naar Vierhuizen. Daar wordt geconstateerd dat het toch wel ernstig is. Naar het ziekenhuis in Dokkum waar een breuk wordt geconstateerd. Met de arm in het gips terug op de camping. We hebben een nieuwe vogel gespot: de "Pechvogel".

Met de auto gaan we naar Ezumakeeg en kunnen daar nog diverse steltlopers en eenden in de kijker vangen. Om zeven uur zijn we terug op de camping. Daar wacht ons een heerlijke Chinese maaltijd.

Na het eten gaan nog enkele mensen de paden op om hun scorelijst aan te vullen. De rest blijft nog wat napraten, nemen nog een afzakkertje in het café of gaan lekker naar bed. Weer een mooie dag afgesloten.

Zondagmorgen vindt hetzelfde ritueel plaats als gisteren. De weersvoorspelling voor vandaag is gunstig. Droog en zonnig. Met fiets of auto rijden we naar het gebied "Zuidelijke Lob". Hier wacht boswachter Hans ons op voor een wandelexcursie achter de hekken. Hij weet ons zeer boeiend te vertellen over flora en fauna van het Lauwersmeer en dit gebied in het bijzonder. We fietsen rustig terug. Iedereen pakt zijn spullen en aanvaardt de terugreis.

Dit was ons eerste weekend geheel gewijd aan vogels.

We waren nog niet eerder mee geweest, dus wisten niet wat ons te wachten stond. We hebben het geweten! Behalve vogels ook nog vogels, vogels en vogels. Maar wat kun je daar een plezier aan hebben. Niet gedacht dat dit zo leuk is.

Trudy Stoekenbroek: Lauwersmeer II

Vorig jaar september gingen we voor het eerst mee met een weekend van de VWG.. Aangezien het toen goed bevallen is dit jaar weer mee omdat we benieuwd zijn wat het gebied in het voorjaar te bieden heeft.

Donderdag al vrij genomen en op weg naar camping Lauwerszee te Vierhuizen. Heerlijk rustige wegen dat zijn wij hier in het hectische westen niet meer gewend.

Na het opzetten van de tent, in ieder huwelijk is er wel eens gekibbel, gingen we op pad naar de theefabriek in Houwerzijl. Voor theeleuten zoals ik is dit een geweldige accommodatie. Honderden soorten thee kun je daar proeven; er is een themamuseum en er worden heerlijkste sandwiches, scones en andere hapjes geserveerd. Het weekend begon goed.

Vrijdagochtend druppelden de overige deelnemers binnen. De meesten sliepen in stapelbedden op kamers in de kampeerboerderij. Er waren totaal 47 mensen.

De groep werd in drieën verdeeld met ieder een excursieleider en een tweede man. Rond 12.30 uur gingen twee

groepen te fiets op pad. en een groep per auto Deze vrijdag waren de weergoden ons goed gezind met droog en zonnig weer. Op een plekje werd zeker 15 minuten gezocht waar die Nachtegaal toch zat die zo geweldig aan het zingen was. U begrijpt het al, we hebben wel takjes zien bewegen, maar dat was dan ook alles. Helaas zaten aan de Waddenkant de vogels erg ver weg. 's Avonds na het eten van de o.a. door Joke gemaakte soep en zelf meegebrachte etenswaren ging er nog een groep op pad om bij schemer te luisteren naar o.a. de Roerdomp/Waterral en het kijken naar Blauwborst/Baardmannetje.

Deze groep werd op haar wenken bediend en heeft genoten van prachtige geluiden. Helaas waren de muggen ook aanwezig maar ja, het pad van een

Iedereen bedankt voor deze gezellige leerzame dagen. En vooral de organisatie danken we hartelijk voor de vele energie die zij hebben gestoken in het welslagen van dit weekend. Wij hebben genoten.

Wij hebben ons al ingeschreven voor het weekend Vlieland op 3, 4 en 5 oktober.

vogelaar gaat niet over rozen. Rond 22.45 uur kwamen de eersten terug. Door een klein groepje is toen het café, waar de camping achter ligt, bezocht. Rond 2.00 uur werd het stil op een enkel snurken na.

Zaterdagochtend kon er vanaf half 7 gegeten worden. Het was een kakofonie van geluiden. De cafégangers hadden het gezellig gehad en slechts een enkeling zat met een slaperige blik in het niets te staren. Voor het maken van een lunchpakket was door een groepje mensen van een flink aantal broden (14 als ik het goed heb) de boterhammen besmeerd met boter, en door de groep zelf belegd konden worden met kaas en diverse vleeswaren. Aan de grootte van de pakketten te zien maakt vogelen hongerig. Tevens stond er voor iedereen een volle thermosfles klaar met koffie/thee naar smaak. Bertus van de Brink vulde een groot vel papier met de op vrijdag gespotte vogelsoorten. Dat waren er ongeveer 90. Om 7.30 uur vertrokken de drie groepen met ieder een eigen bestemming. Onderweg liet Piet Spoorenberg horen wat voor geluid een Wielewaal maakt en jawel er werd geantwoord. Helaas niets gezien. Rond 10.30 uur was het zachtjes druppelen overgegaan in gestaag regenen. Wij besloten terug te gaan naar de camping ons daar te drogen, wat te drinken en dan 's middags weer op pad te gaan. Ineens ontbraken er twee mensen in de achterhoede. Ton ten Veldhuis was ongelukkig gevallen met zijn fiets en had last van zijn arm/pols. Er werd geconstateerd dat er iets fout zat en werd hij naar de eerste hulp in Dokkum gereden. Daar werd later geconstateerd dat er een botje was gebroken en moest zijn onderarm in het gips. We hadden gelijk een nieuwe soort op onze lijst: de Pechvogel. Terug in ons onderkomen werd de kachel aangestoken en door Joke nog wat chocolademelk van de avond ervoor opgewarmd en koffie/thee gezet. Er kwam iemand van Staatsbosbeheer een verhaal vertellen over het ontstaan van het Lauwersmeer. Een enkeling kon met moeite de ogen openhouden; de kachel deed zijn werk, zodat er al gauw rode bloesem op de wangen verschenen. De meesten

gingen daarna nog in auto's vogelen. De rest van de middag bleef het regenen. Rond half zes kwam een groep terug die wel de hele dag gefietst had. Wat een bikkels! Daarbij zat ook de oudste deelnemer van het weekend, Freek Beffers die 87 is. De derde groep kwam net op tijd om aan te sluiten bij het avondeten, dat bestond uit tientallen bakken Chinees eten. Er werden de nodige waarnemingen uitgewisseld en besloten dat er na het eten nog een groepje op pad ging naar het gebiedje dat ook vrijdagavond was bezocht. Wij besloten ook mee te gaan, want het Baardmannetje staat al een tijd op ons lijstje. Wat hebben we een geluk gehad die avond. Het was droog en we werden getraakteerd op het zien van Rietgors man en vrouw. Verder was er een Blauwborst die op de top van een stengel uit volle borst zong en jawel we hebben duidelijk een Baardmannetje gezien. We hoorden verscheidene Roerdompen en die zijn door een paar mensen zelfs gezien bij het vliegen over een watertje. Ook het geluid van de Porseleinhoen was verrassend. Die avond hebben we gelukkig geen last van muggen gehad en er was een perfecte zonsondergang (op dit soort momenten heb je nooit de grote camera bij je). Rond 22.15 uur gingen we weer terug, waarna de meesten naar bed gingen. Anderen lagen er al in. Een klein groepje ging nog even het café in. Zondagmorgen was een herhaling van zaterdagochtend. Wel was er nu beschuit en een eitje.

Jeugdcurcus

De jeugdcurcus 2008 stond in het teken van Roodborsten, Merels, Zanglijsters, Vinken, Kool- en Pimpelmezen, Bonte Vliegenvangers, Boompieper en Buizerd. En dat allemaal rond het Laarder Wasmeer

Conny Leijdekker

Op 26 april was het alweer de laatste dag van onze jeugdcurcus; wat gaat een jaar toch snel voorbij.

Om 10.00 uur was het verzamelen bij 't Laer voor beide groepen voor een goed gevulde afsluitdag met allerlei leuke activiteiten. Om half elf was iedereen gearriveerd en ging Groep 1 van start met vogels kijken in dit schitterende gebied en Groep 2 begon met rondstruinen. Na een

uur werd gewisseld, zodat iedereen de gelegenheid kreeg om de vogels rond ons dagverblijf te ontdekken. In een van de nestkastjes

Veel mensen die in de kampeerboerderij sliepen pakten hun tas in. Onze tent was nog nat van de regen. Die moest wachten tot de middag. Een grote groep ging een uurtje fietsen waarna ze met de boswachter een excursie hadden in een afgesloten gebied. Aangezien dit ook al in september was gedaan besloot een tiental mensen met de auto nog wat gebiedjes te bezoeken. Daarbij is ditmaal de Wielewaal gehoord én gezien. Verder werden er twee Smellekens gezien. Wij zijn nog op zoek gegaan naar baltsende Kemphanen maar helaas hebben we ze niet gevonden. Er moet toch wat te wensen overblijven. Rond half drie waren we terug op de camping en hebben de - helaas nog natte - tent afgebroken. Om 15.10 was, op een klein groepje na, iedereen op weg naar huis. Thuisgekomen werd de natte boel te drogen gehangen en na een warme douche konden we lekker gaan slapen.

Zoals we eerder al vorig jaar in september constateerden, heeft Joke weer alles uit de kast gehaald om er een gestroomlijnd weekend van te maken. En uiteraard is dat ook nu weer gelukt. Mede door haar grote inbreng verloopt zo'n weekend voor de anderen relaxed. Hierbij dus hulde aan Joke.

was een paartje Bonte Vliegenvanger druk aan het nestelen. Daar waren ze zo druk mee bezig dat ze zich van ons niets aantrokken en wij daar met plezier gebruik van maakten om ze eens goed te bekijken.

Het was prachtig weer en dat lieten de vogels dan ook goed horen. De Roodborsten, Merels,

Zanglijsters, Vinken, Kool- en Pimpelmeesjes zongen het hardst om onze aandacht. Nadat alle kinderen de Bonte Vliegenvanger goed hadden bekeken gingen we een stukje verder om een Boompieper te bewonderen die boven op een boom zijn longen uit zijn lijf aan het zingen was. Een Buizerd werd verjaagd door een Zwarte Kraai en een Groentje (prachtig klein dagvlindertje) vloog langs om in een boom te gaan rusten. Na een grote bocht langs het Laarder Wasmeer en een kudde koeien die zeer verstoord naar ons keek kwamen we weer terug bij 't Laer om met de volgende groep hetzelfde rondje te maken en natuurlijk weer even bij de Bonte Vliegenvanger te stoppen.

Buitenlucht maakt hongerig dus werd er driftig aangevallen op de afbakbroodjes, die gespiest moesten worden op lange staken om daarna geroosterd te worden op het kampvuur. Heerlijk smikkellend en smullend kwamen we weer tot rust om ons op te maken voor het middagprogramma. Groep 1 begon met een zoektocht naar insecten en groep 2 had een vogeltrekspel. Dit werd na een uur weer gewisseld.

Bertus had bij de IVN koffers met loepjes, potjes, zeefjes, zoekkaarten en schepjes georganiseerd zodat

we goed voorbereid op pad konden gaan om alles wat kruipt eens van dichtbij te gaan bekijken. Het was een grappig gezicht om te zien hoe de meesten zich vol overgave stortten op duizendpoten, kevers, spinnen en mierenleeuwen. Buiten dit alles werd er ook een pad, bruine kikker en een kleine watersalamander gevonden, die we snel weer een veilig plekje gaven.

Foto's: Conny Leijdekker
Boven: Kraamwebspin

Heerlijk wroetend en zoekend naar al dat kleine kruipende spul vloog de tijd en moesten we ons alweer melden bij 't Laer. om in twee groepen verdeeld te worden voor het slotspel: Levend Stratego.

Nu ken ik dat spel maar een beetje, maar degenen onder u die dit spel ook kennen weten dat het om een vlag gaat die verdedigd moet

worden en door de tegenpartij gevonden moet worden. Dit door middel van bommen, slagschepen e.d. die elkaar aanvallen, waarvan de een hoger in rang is dan de ander zodat je op deze manier elkaar kunt "afslachten". Nu was onze stratego natuurlijk aangepast, de vlag was een ei en de slagschepen en bommen waren Vuurgoudhaantjes, Buizerd, valken enz. De verdere uitleg zal ik u besparen maar ik kan u wel verzekeren dat, toen het spel eenmaal van start ging, het een gekrijts, geren en gegil was van jewelste, waar ik de draad al snel van kwijt was. Maar het was een fantastisch gezicht om alle kinderen als een razende door het bos te zien hollen op zoek naar het ei van de tegenpartij. Door een soort Paard van Troje-list heeft een van de groepen gewonnen, wat natuurlijk weer het nodige protest van de anderen opriep, maar dat kon de pret niet drukken.

Bertus had halverwege het cursusjaar de kinderen van beide groepen opgeroepen hun werkmap zo goed en mooi mogelijk te maken voor de laatste dag, want hij had twee prachtige boeken gekregen die hij cadeau gaf aan de makers van van de mooiste mappen. Aan het eind van de dag werden deze boeken uitgereikt aan Elise van groep 1 en Mo van groep 2. Bertus had vorig jaar ook al aangegeven dat hij het na 11 jaar jeugdcurcus mooi genoeg geweest vond. Dus hebben wij met pijn in ons hart na deze heerlijke dag afscheid moeten nemen van hem. Gelukkig wil hij als gastspreker wel eens terug komen. Als pleister op deze wond konden wij wel na een jaar van afwezigheid i.v.m. een cursus Paul Keunig weer verwelkomen bij onze groep.

Na een heerlijk ijsje en een leuk aandenken in de vorm van een vogelmok werden de kinderen weer bij de ouders afgeleverd en konden we terugzien op een heerlijke afsluitdag van weer een goed verlopen cursusjaar van de jeugd. Op naar het volgende seizoen.

Excursie naar 'Het Landje van Geijssel'

Paul Keuning

Deze excursie op zondag 27 april stond onder leiding van Antje van Slooten en bracht ons naar de ondergelopen weilanden van boer Geijssel bij Ouderkerk aan de Amstel en naar de Ouderkerkerplas daar vlakbij. Het was 's ochtends om 7 uur bij Bussum-Zuid al zo warm dat ik in mijn blouse op het verzamelpunt stond. Het was de mooiste dag van het jaar tot dan toe. De twaalf vogelaars zijn volop aan hun trekken gekomen.

De Ouderkerkerplas kent iedereen die de A9 richting Amstelveen neemt. In de bocht waarmee je invoegt op de A9 zie je rechts een grote plas achter een grote windmolen. In de winter is het hier druk bezet is met Smienten en ganzen. Een paar honderd meter hier vandaan onder de A9 door heeft boer Geijssel zijn veeteeltbedrijf met bruine Limousinekoeien. Jaarlijks zet hij van begin februari tot mei zijn land plas-dras. Hierdoor creëert hij een eldorado voor weidevogels op doortrek.

Was het de moeite van het wat vroeger opstaan waard? Zeker, voor het eerst zag ik hier mannetjes Kemphaan die hun prachtkraag opgezet hadden. In de zon genoten we van het baltsgedrag van de Grutto's, dit keer geen IJslandse. De Vogelwerkgroep Amstelland heeft aan de rand van het Landje van Geijssel een vrij toegankelijke kijkschuur van twee verdiepingen neergezet, waardoor je hier bij alle weertypen comfortabel terecht kunt. Op hun corveelijst moet het ramen zemen nog toegevoegd worden, want het spinrag maakt het beeld wel wat troebel.

Antje van Slooten is nog niet zo heel lang excursieleider, maar van haar kan je veel leren, bijvoorbeeld om de bewering van andere

vogelaars niet voor zoete koek aan te nemen. Nadat we ze een jaar niet gehoord hadden was het verschil tussen de Tuinfluiter en de Zwartkop ook voor ervaren vogelaars opnieuw lastig. Antje durft dan te vragen om motivering bij het op soort brengen van de geluiden: snelle Merel, geen grote toonomvang, diep verborgen in de struiken tijdens het zingen . . . dus toch een Zwartkop en geen Tuinfluiter.

Zwartkop

Foto: internet

In totaal zagen we veertig soorten, waarvan de Kemphanen, de Kleine Plevier, de Bontbekplevier, de Grasmus en de Rietzanger zich van hun mooiste kant lieten zien, prachtig belicht door de ochtendzons. De tientallen Oeverzwaluwen, druk in de weer om de gaten in de betonnen wand uit te diepen zijn ook het vermelden waard. Met ons twaalfen zagen we vandaag een mooi plekje onder de rook van Amsterdam op twee kilometer van het Ajaxstadion. Iedereen is er wel honderd keer langs gereden, maar voor ieder van ons geldt dat we er nooit stopten voor de vogels. Ook de route had Antje goed voorbereid.

Vliegensvluggertje

Nieuwsbrief 2008.9 van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

De eerste Vliegensvluggertjes zijn verzonden: de e-mail-Nieuwsbrief van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, bedoeld om de leden snel en adequaat te informeren. De verschijning is onregelmatig, alleen wanneer het nodig is. Gebruik is gemaakt van zoveel mogelijk bekende e-mailadressen van onze leden. Gewerkt wordt aan een systeem waarbij u uzelf kunt aan- en afmelden op de site, maar tot die tijd kan dat per e-mail: nieuwsbriefvvg@vwggooi.nl.

De Huismus

De Huismus op de Rode Lijst: wie had dat ooit kunnen denken. In enkele decennia is het aantal broedparen meer dan gehalveerd. In sommige grote steden is de Huismus zo goed als verdwenen. Maar er gloort hoop. Bij de laatste tuinvogeltelling van Vogelbescherming dit jaar stond deze straatjongen met 9.689 meldingen weer op de eerste plaats in de top tien. Hoewel hier geen wetenschappelijke conclusies aan verleend kunnen worden lijkt het erop dat de Huismus aan een come back bezig is

Carla van Lingen

Foto: internet

De Huismus houdt van Staring. Zijn lefgozer-gedrag en eentonige getjilp verraden geen culturele achtergrond, maar toch.

Voor het eerst sinds ik lang geleden mijn ouderlijk huis bij Maastricht verliet is er weer een Huismus mijn leven binnengevlogen. De Heggenmus woonde hier al eerder, dus aan zijn verschijning was ik gewend: een klein grijsbruin over de grond scharrelend vogeltje, in de broedtijd op de voet gevolgd door een jaloerse controlerende partner die niet te beroerd is om de zaadjes van zijn voorganger uit haar cloaca te pikken. Vaderdag jongstleden betrapte ik hem en zij vond het best. Nee, de Heggenmus kende ik al, maar nu de Huismus terug is eten we beschuit met muisjes. Paser Domesticus hangt aan de voersilo's alsof hij nooit anders heeft gedaan. Binnen een dag moet de voorraad worden aangevuld. Ik wist niet beter dan dat er in het voorjaar en in de zomer niet gevoerd mocht voeren. Dat zou slecht zijn voor de jongen die fout voer in hun maagjes zouden krijgen. Maar die vogels zijn veel slimmer dan wij

denken; ze weten wel beter. Silovoer is voor de fun en het gemak, en wormen en insecten zijn voor de groei. Mijn moeder wist dat ook. Zij voerde de vogels het hele jaar door en had Huismussen die elkaar verdrongen op voerplek en waterplaats. Toen ik haar na twee leerjaren Vroege Vogels vertelde dat vogels voeren in de zomer niet deugde, keek ze me meewarig aan. Alsof vogels niet zouden weten wat goed is voor hun kroost. Vogelbescherming heeft mijn moeder postuum gelijk gegeven: je mag vogels het hele jaar door voeren. Wij grepen deze ommezwaai met beide handen aan en kochten voor kapitalen vogelvoer: Onze tuin is een eldorado voor Groenlingen, Kool- en Pimpelmezen, Merels, Kauwtjes, Winterkoninkjes, Roodborsten, Tortels, Houtduiven, Eksters, Vlaamse Gaaien en tot onze stomme verbazing kunnen we de Huismus aan het rijtje toevoegen. Sinds mijn hernieuwde kennismaking hoor ik ze ook in andere straten van onze woonbuurt. Ze tjilpen alsof ze elkaar een verhaal vertellen. Misschien is het niet toevallig dat ze gekozen hebben voor een wijk van schrijvers en dichters.

Veldwaarnemingen

Engbert van Oort

Grote Zilverreiger	v.a.	07-04-08	18	3 locaties, J. Roodhart, M. Doorveld, alle foeragerend.
Purperreiger		08-05-08	1	Nieuwe. Keverdijksche Polder, E. van Oort, foeragerend en wegvliegend.
Lepelaar	v.a.	02-04-08	28	2 locaties, G. Bieshaar, D. Jonkers, foeragerend
Kolgans		27-05-08	2	Noordpolder te Veld, Eemnes, D. Jonkers, foeragerend.
Bergeend		14-04-08	2	Cruisbergen, Bussum, M. Doornveld, foeragerend.
Krooneend		11-04-08	3	Voorland, Muidenberg, E. van Dongen, foeragerend / rustend.
Wespendief		18-05-08	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, overvliegend.
Rode Wouw		05-05-08	1	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, rond cirkelend.
Blauwe Kiekendief		22-02-08	2x	2 locaties, G. Bieshaar, D. Jonkers, foeragerend.
Grauwe Kiekendief		27-05-08	1	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, J. Roodhart, overvliegend.
Havik	v.a.	23-03-08	3x	2 locaties, M. Doornveld, VRS het Gooi, overvliegend.
Sperwer	v.a.	15-04-08	3x	3 locaties, M. Doornveld, D. Jonkers, E. van Oort, foeragerend.
Boomvalk		12-06-08	2	Westerheide, Hilversum, E. van Oort, jagend achter libelles.

Slechtvalk		12-06-08	1	Westerheide, Hilversum, E. van Oort, vliegend richting TV-toren
Kwartel		27-04-08	1	Oud Naarden Naarden, VRS Het Gooi uitsluitend gehoord.
Scholekster	v.a.	18-03-08	7x	3 locaties, M. Doornveld, E. van Oort, foeragerend en gehoord.
Goudplevier		02-04-08	2500	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend en rustend.
Watersnip		31-04-08	18	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend.
Houtsnip		28-05-08	1	Dammerkade, Ankeveen, G. Bretz, flapperend wegvliegend
Zwarte Ruiter		26-04-08	1	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, foeragerend.
Bosruiter		13-05-08	8	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, late exemplaren.
Zwartkopmeeuw		18-05-08	2	Aertveldsepolder, Weesp, D. Jonkers, foeragerend.
Dwergmeeuw		26-04-08	39	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, foeragerend.
Zomertortel		13-04-08	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, overvliegend.
Koekoek	v.a.	27-04-08	2x	Oud Naarden, Naarden, VRS, luidruchtig aanwezig.
Velduil		02-04-08	1	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, op- en wegvliegend.
IJsvogel		27-04-08	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, overvliegend.
Zwarte Specht	v.a.	27-04-08	3x	3 locaties, M. de Graaf, E. van Oort, VRS, veelal roepend.
Kleine Bonte Specht	v.a.	15-04-08	3x	2 locaties, E. van Oort, A.+S. Visser, gezien en gehoord.
Boompieper	v.a.	27-04-08	3x	Oud Naarden, Naarden, VRS, regelmatig gehoord.
Huiszwaluw		28-03-08	1	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, vroege waarneming.
Blauwborst		08-05-08	1	Nieuwe Keverdijkse Polder, Weesp, E. van Oort, zang.
Gekr. Roodstaart	v.a.	27-04-08	2x	2 locaties, E. van Oort, VRS Het Gooi, beide locaties luid zingend.
Tapuit		06-05-08	3	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend en rustend.
Grote Karekiet		08-05-08	1	Nieuwe Keverdijkse Polder, Weesp, E. van Oort, zang.
Braamsluiper	v.a.	24-04-08	2x	2 locaties, D. Jonkers, M. Doornveld, beide locaties luid zingend.
Grasmus		08-05-08	1	Nieuwe Keverdijksche Polder, Weesp, E. van Oort, luid zingend.
Fluiter		27-04-08	1	Bikbergen, Huizen, D. Jonkers, zang.
Tjiftjaf		17-03-08	1	Cruysbergen, Bussum, M. Doornveld, vroege vogel?
Wielewaal		04-05-08	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, uitsluitend gehoord.
Raaf		27-05-08	2	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, J. Roodhart, overvliegend.
Europese Kanarie		15-04-08	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, luid zingend.
Sijs		25-03-08	1	Melkweg, Bussum, M. Doornveld, foeragerend en zingend.
Kneu		05-05-08	6	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend en rustend.
Goudvink	v.a.	15-03-08	7x	3 locaties, G. Bieshaar, E. van Oort, VRS, veelal foeragerend.
Appelvink	v.a.	13-05-08	8x	2 locaties, M. Doornveld, foeragerend en rustend.
Appelvink		21-05-08	1	Bantam, 's-Gravenland, G. Bretz, badderend in een ondiepe beek.
Rietgors		08-05-08	1	Nieuwe Keverdijksche Polder, Weesp, E. van Oort, zang.

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Dit is een selectie uit de lijst van tijdschriften gericht op vogelnieuws, met name uit de regio.

Anna's Hoeve Koerier jrg. 25 (1) '08 Ver. Tot behoud van Anna's Hoeve en omgeving. G. Kluvers-Kessler. Onder de titel 'Blauw Joetje', beschrijft Gerry Kluver-Kessler uitgebreid haar observaties bij een van de vijf afgestoken ijsvogelwanden.

G. Peet ontvouwt de plannen voor de Zandheuvelweg en omgeving in 'Werkatelier De Groene Schakel'. Het is een lastige puzzel om wonen, verkeer, openbaar vervoer en natuur de ruimte te geven. Er komt mogelijk een aparte busafrit vanaf de A-27 bij de Monnikenberg.

Argus jrg. 33 (1) '08 Blad van de Faunabescherming. L. v.d. Bergh 'Het rampzalige overheidsbeleid Wilde Ganzen'. Aangetoond wordt dat jagers op 27 december j.l. bij Boven-Leeuwen Toendrarietganzen en Brandganzen neerschoten. Al erg genoeg dat de Kol- en de Grauwe Ganzen ongecontroleerd overgeleverd

zijn aan de jachtlust van 'faunabeheerders'. V.d. Bergh gaat wel ver in zijn bewoordingen van afkeur over het gedrag van wetenschappers van Alterra en de advocaat van de Vogelbescherming.

Dier en Milieu jrg. 83 (2) febr.'08 Vakblad voor handhavers op het gebied van Dier en Milieu. E. Kats 'Natuurfotografen, dierenvriend of lastpak?' Meestal passen natuurfotografen er wel voor op om dieren en vogels te verstoren. Het loopt soms uit de hand wanneer op de hoogte gesteld door sites, honderden soortenjagers op die ene Velduil afgaan.

Tussen Duin & Dijk jrg. 7 (1) '08 Natuur in Noord-Holland Steun voor vogelwerkgroepen. Dit nummer is helemaal gewijd aan de weidevogels in Noord-Holland.

- K. Scharringa & R. van 't Veen 'Weidevogels in Laag Holland' Deze grootschalige inventarisatie van de weidegebieden ten noorden van Amsterdam tot aan Alkmaar, vond plaats in 2006. Het blijkt dat er meerdere factoren een rol spelen bij het broedsucces van de Grutto. Niet alleen het natuurbeheer of het maaibeeld zijn van invloed, de stand van het grondwater en de grootte van het weidegebied zijn mede bepalend voor het succes van de Grutto.
- Onderzoekers van Alterra en Natuurbeheer Wageningen deden onderzoek naar het 'Voedselaanbod voor Gruttokuikens in de Hollandse veenweidegebieden'. Conclusie: Percelen met lang gras bevatten in 2006 en 2007 meer insecten dan die met kort gras.
- D. Klein onderzocht 'De betekenis van plas-dras percelen voor de Grutto'. Gebleken is dat Grutto's hun jongen graag groot brengen in de buurt van een plas-dras gebiedje.
- F. Visbeen & A. Guldemond 'Bestrijding van Vossen en de predatiekans van weidevogels'. In 2005 werden 140 vossen geschoten in het gebied ten noordoosten van Amsterdam. Op grond van de gegevens kunnen er nog geen definitieve uitspraken gedaan worden over de invloed op predatie van weidevogels.
- A. v. Paassen & M. Kuiper 'Gebiedsgericht beheer Grutto's in de Rondehoop'. In 2007 overleven dankzij het mozaïekbeheer 50% van de pullen.
- W. Tijssen 'Tureluurs, een succesnummer'.
- L. Lamers e.a. 'Pitrus, l'enfant terrible van het natte natuurbeheer?' Hoewel pitrus de verwachtingen van de natuurbeheerder vaak frustreert, zoeken bijv. soorten als de Roerdomp, de Noordse woelmuis en de ringslang voedsel en dekking in deze gebieden.
- G. Witte 'Weidezangvogels in gemengd gebied op Texel', verschillende maatregelen werden in 2007 uitgetoetst om het de Veldleeuwerik, de Gele Kwikstaart en de Graspieper naar de zin te maken.
- N. Groen & P. Zomerdijk 'Terug bij af? Een analyse na dertig jaar Relatienotabeleid.' Dertig jaar weidevogelbeleid heeft niet kunnen voorkomen dat de Kemphaan en de Watersnip als broedvogel uit ons cultuurlandschap zijn verdwenen. Alles wijst erop dat ook de Veldleeuwerik, de Slobeend en de Grutto op korte termijn uit het agrarisch landschap zullen verdwijnen.
- R. Klein tenslotte laat het er niet bij zitten: 'Weidevogelbeheer, een gezamenlijke verantwoordelijkheid!

Dutch Birding jrg. 30 (2) '08 Tijdschrift voor palearctische vogels. K. Scholten e.a. 'Dwerguilen bij Bakkeveen en Valkenswaard in febr. '08'. Een voorbeeld waar de milieupolitie op doelde waarbij het uit de hand liep met honderden soorten jagende fotografen. Verder 30 jaar Dutch Birding: de jaren 80, waarin een nieuwe generatie de dienst uit zal maken bij de DBA. Er worden striktere criteria opgesteld om tot soorten-erkenning te komen, die leidt tot een revisie van de avifaunalijs van in Nederland waargenomen soorten.

Ficedula jrg. 37 (1) mrt '08 Twentse VWG. P. v.d. Akker 'Het broedseizoen 2007 van de IJsvogel en de

Grote Gele Kwikstaart'. Met 25 broedgevallen van de IJsvogel en een recordaantal van 75 voor de Grote Gele Kwikstaart gaat het niet slecht in Twente! B. Hulsebos beschrijft het 'Broedvogelonderzoek in de gemeente Losser in 2007' Leuke soorten uit de lijst: 85 paar Steenuil, 19 paar Kerkuil, 16 territoria Nachtzwaluw, 8 voor de zeldzame Middelste Bonte Specht en wel een waarneming, maar geen territorium van de Grauwe Klauwier.

Fitis jrg. 44 (1) febr.'08 VWG Zuid-Kennemerland B. v.d.Kruis 'Is de Grauwe Klauwier bezig met een voorzichtige opmars in de Nederlandse duinen?' J. Kuys 'Ganzen schieten rond de luchthaven Schiphol.' Fred Cottaar is verbaasd en verontwaardigd over de manier waarop er met zijn onderzoekgegevens en zijn aanbevelingen wordt omgesprongen door de beheerders van de luchthaven. Grote vogels, zoals ganzen vormen een veiligheidsrisico voor de vliegtuigen. Al in 2005 werkte Fred Cottaar op verzoek van Bart Ebbinge van Alterra mee aan een inventarisatie van ganzensoorten in de buurt van de luchthaven. In zijn verslag deed Fred de aanbeveling om voor Grauwe Gans aantrekkelijke plekken als plas-dras weidegrond en pas gemaaide graanakkers, die als een magneet werken, te mijden in de aanvliegroute van de vliegtuigen. Ook raadde hij aan om aantrekkelijke opvanggebieden in te richten wat verder van Schiphol vandaan. In plaats daarvan veroorzaakten jagers 8 maart j.l., midden in het broedseizoen, in de Hekslootpolder veel onrust met een jachtpartij. Grutto's, Tureluurs, Kieviten en Scholeksters werden tijdens het broeden verstoord door deze onaangekondigde ganzenjacht.

De Grauwe Gans jrg.24 (1) Vogel- en natuurwacht Zuid-Flevoland. T. Eggenhuizen 'Purperreiger in Flevoland'. veel Purperreigers broeden in het Naardermeer en komen foerageren in de polder. Broedgevallen in de polder zijn niet met zekerheid bekend. G. Boomhouwer 'Slaapplaats Blauwe Kiekendief in het Gorzenveld'. Het Gorzenveld is het riet- en plasgebiedje net over de Stichtse Brug, rechts van de A6 (tussen de Gooiseweg en het Priempad). Het gaat om zo'n 16-tal Blauwe Kiekendieven, bijna allemaal onvolwassen exemplaren, die overdag veelal de Eempolder in trekken.

De Kruisbek jrg. 51 (2) apr.'08 Vogelwacht Utrecht. B. van 't Holt 'Grauwe Klauwier op de Leuserheide' Een eerste broedgeval in de provincie sinds lange tijd! J. Steenbergen 'Nieuw Wulven', een aantrekkelijk vogelgebied tussen Houten en fort Vechten.

Limosa jrg. 80 (4) mrt.'08 Ned. Ornithologische Unie en SOVON.

- P. de Boer & O. Klaassen 'Minder Blauw op de Wadden', na een piek rond '90-'94 met 110-120 paar Blauwe Kiekendieven daalde de populatie met 75%. De Boer en Klaassen verklaren de afname door tekort aan stapelvoedsel: Noordse Woelmuizen en konijnen. Regelmatig emigreren daarom ook Blauwe Kiekendieven naar Duitse Waddeneilanden.

- R. Meijer & B. Weel 'De broedbevolking van de Biesbosch 35 jaar na de nieuwe start.' Van de ene op de andere dag veranderde de getijdewerking uit dit natuurgebied. De Biesbosch is rijker geworden in soorten en aantallen broedvogels, maar tegelijk minder uniek'.
- C.J. Camphuysen & M.F. Leopold 'Drieteenmeeuw vestigt zich op meerdere platforms in Nederlandse wateren.'
- B. v. Noorden 'Leeftijdsoepaling en groei van nestjonge Spotvogels.'

Meerkoet jrg. ?(1) voorjaar '08 Natuurvereniging Wierhaven. B. Winters '10 jaar vogels vangen, verslag van tien jaar ringervaring op Wieringen.'

Van Nature jrg. 18 (3) mrt.'08 Maandblad van Natuurmonumenten. Geen specifiek vogelnieuws.
Van Nature jrg. 18 (4) apr. '08 Waverhoek nieuw vogelparadijs. Dit natuurontwikkelingsgebied bij Wilnis is na verhoging van het waterpeil vorig jaar veranderd in een waar vogelparadijs. Dit jaar al 143 soorten waargenomen tegen 56 vorig jaar. Tientallen Grutto's en Kemphanen.

Van Nature jrg. 18 (5) mei '08 Geen specifiek vogelnieuws.

Onze Waard jrg. 39 (1) voorjaar '08 Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard. De weidevogelwerkgroep vindt een aantal boeren bereid om mee te doen aan weidevogelbescherming in het kader van het project Nederland Weidevogelrijk. A. Kooij 'Broedvogels Alblasserbos 2007, locatie Kortland', In dit eentonige bos met grote populieren en essen kwamen 18 soorten broedvogels voor. Hopelijk gaat er wat veranderen nu een deel van het bos gekapt is. Veel takken zijn blijven liggen.

Landschap Noord-Holland jrg. 35 (1) mrt.'08 Luc Smit van de Steenuilenwerkgroep Noord-Holland schat dat er nog minimaal 70 broedpaartjes zijn van het kleine Steenuiltje, vooral in West-Friesland. R. de Vos 'In de Eilandspolder -tussen De Schermer en De Beemster- wordt het boerenbedrijf dienstbaar gemaakt aan weidevogels.'

't Schrieverke jrg. 25 (1) mei '08 VWG Eibergen. A. Visser 'Fenologie 2005-2007'. Van de 53 soorten, waarvan eerste waarnemingen in het gebied genoteerd zijn er maar liefst 30 die het afgelopen jaar de datum van terugkeer één of meer dagen vervroegd hebben ten opzichte van 2004. Leuk ook om een anoniem lijstje fenologie van 75 jaar geleden aan te treffen in een schoolschriftje in de kringloopwinkel. W. Smeenk 'Flamingo's in het Zwillbrocker Venn'. Het lezen van de ringterugmeldingen doet denken aan slachtofferlijsten na een ramp: dood geschoten (Havik, Buizerd), dood verkeerslachtoffer (tientallen), dood gebeten, dood tegen glas gevlogen (Kerkuil).

Sovonnieuws jrg. 20 (4) dec. '07

- M. v. Roomen 'Midwintertelling van watervogels: buitengewone aantallen als gevolg van een reeks zachte winters.
- J. v. Bruggen & A. v. Dijk 'Kolonievogels in 2007' Met de Aalscholver is het lokaal dramatisch gesteld; De Blauwe Reiger zit wat aantallen betreft aan de top; De Purperreiger gaat het voor de wind; 4% stijging voor de Lepelaar – 1900 broedparen; Zwarte Stern vertoont lichte toename; Roekengegevens nog niet allemaal binnen, lijkt op een daling van bijna 10% .
- Kraanvogel: van trekvogel naar jaarvogel?
- F. Willems ea Nestkaartenproject gaat 14° jaar in. Voor de Bonte Vliegenvanger, de Pimpelmees en de Koolmees is de eerste eidatum sinds '82 tien dagen vervroegd!
- B. Ens 'Jaar van de Scholekster: soos- en slaapplaatstellingen'.
- Klapekstertelling levert landelijk 289 exemplaren op.
- 2007 Jaar van de Nachtzwaluw, bij een gelijkblijvende verspreiding over het land zo'n 1800 territoria, niet slecht!

De Steenloper jrg. 26 (lente) '08 VWG Den Helder e.o. F. Geldermans 'Zeetrekten 2007'. Tien bladzijden met interessante waarnemingen: wat te denken van 48 Roodkeelduikers, of 7x Vaal Stormvogeltje? J van Bente inventariseerde de 36 broedvogelsoorten in Hoenderdaell, een landgoed in wording bij Anna Paulowna. H. Post 'Verslag Kerkuilen'. Ondanks plaatselijk weinig broedresultaten is de WG druk bezig om kasten te maken en te plaatsen.'

De Tringiaan jrg 31 (2) '08 VWG Schagen e.o. R. Costers 'Zilvermeeuwen met kleurringen in 2007' . D. IJff 'Huiszwaluwonderzoek 2007: een toename van 160 ex. (2002) naar 395 broedparen in 2007'..

Vanellus jrg 61 (2) april '08 De Friese Vogelbeschermingswachten. E.J.v. M. 'Gruttobedreiging bij opgroeien en trekken, hoe we Grutto's op agrarisch gebied beschermen'.

Het Vogeljaar jrg. 55 (6) '07 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. J. v.d. Winden 'Zwarte Stern in 2006'. We ontkomen er niet aan om vlotjes te blijven uitleggen willen we dezelfde populatie behouden of zelfs iets uitbreiden.'

Vrienden van t Gooi jrg. ? (1) '08 Vereniging van Vrienden van het Gooi. Ditmaal geen specifiek vogelnieuws. Wel 'Zand', waar hebben we het dan over? En cultuurhistorische monumenten in het Gooi.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar een van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met Bep Dwars-van Achterbergh.

Programma

Weekend 23 en 24 augustus: Vogelfestival in Lelystad

Het jaarlijkse vogelfestival van Vogelbescherming, Staatsbosbeheer en SOVON is op beide dagen van 9.30 tot 17.00 uur bij het bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer, Kitsweg 1, Lelystad

Zondag 24 augustus: Dag auto-excursie rondje Noord-Holland o.l.v. Wim le Clercq en Bertus van den Brink. Vertrek om 6.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen. Een schitterend rondje door Noord-Hollandse biotopen. Vogels van de zee en de zoute slikken, het duin en van de zoete slikken en binnenwateren. De tijd is onder andere perfect voor het zien van vele steltlopers en mogelijk zitten er ook dit jaar weer enkele bijzondere soorten tussen. Er zal op diverse plaatsen gestopt worden, om goed te kijken en verkennen.

Zaterdag 6 september: Ochtend fietsexcursie rond het Naardermeer en langs de kust van het Gooimeer o.l.v. Adrie Vermeule en Wouter Rohde. Vertrek met de fiets om 8.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Zondag 21 september: Ochtend wandelexcursie door de Amsterdamse waterleidingduinen o.l.v. Piet Spoorenberg, Wouter Rohde, Pieter-Jan Hegenbart en Han Westendorp. Vertrek met de auto om 6.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Donderdag 25 september, 20 uur. Roy de Haas en Anja Nusse: Vogels van Spitsbergen

De eilandengroep Spitsbergen ligt in de Noordelijk IJsee. Het heeft een plaats in onze geschiedenis: 1596 Barentsz en Heemskerk ontdekken Spitsbergen. Het is met 2.500 bewoners op 63.000 km² dun bevolkt. Door het barre klimaat is het een aantrekkelijke habitat voor de echt noordelijke vogels, zoals Ivoormeeuw, Noordse Stormvogel, Rosse Franjepoot en Koningseider. Ook ijsberen met jongen, walrussen en robben zullen in de lezing te bewonderen zijn.

3, 4 en 5 oktober 2008: Najaarsweekeinde Vlieland

We verzamelen vrijdagochtend om 8.30 uur bij de boot in Harlingen en keren zondag aan het einde van de middag om ongeveer 16.45 uur met de boot terug. We verblijven in kampeerboerderij 't Westend'. Fietsen zijn voor je gehuurd en vrijdagavond is er soep; op zaterdag en zondag wordt voor eten en drinken gezorgd. Aanmelding: schriftelijk, per post of mail, **voor 15 augustus 2008**, bij Joke van Velsen, adres achter in de Korhaan. **Vermeld data, naam, adres en telefoonnummer.**

De kosten bedragen €70,- per persoon, (overnachtingen, fietsen, eten en drinken, organisatie kosten). Dit bedrag dient ook uiterlijk **voor 15 augustus 2008** overgemaakt te zijn op postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum, onder vermelding van Vlieland najaarsweekend. Aanmeldingen gaan op volgorde van binnenkomst!

Geef je op tijd op, het aantal plaatsen is beperkt! Indien je aanmelding later dan 15 augustus 2008 en of de betaling niet binnen is, is deelname niet meer gegarandeerd. Deelnemers krijgen 1 á 2 weken voor aanvang nadere informatie thuis gestuurd.

Woensdag 8 oktober 20.00 uur: Contactavond. Ronald Beskers spreekt over nestkasten. Waarom hangen we nestkasten op? Waarom doen we onderzoek?

Plaats: De Broedplaats Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum. Recreatiezaal eerste verdieping.

Zondag 19 oktober: Ochtend fietsexcursie door de Eempolders o.l.v. Piet Spoorenberg en Adrie Vermeule. Vertrek om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats bij de theetuin van Eemnes (einde v.d. Meentweg, Gooiergracht).

Donderdag 23 oktober, 20 uur. Leo Boon: Vogels van Macaronesië

Vanavond zullen we kennis maken met Macaronesië, de verzamelnaam van alle eilanden in de oostelijke Atlantische Oceaan. Door hun vaak geïsoleerde ligging herbergen ze een zeer eigen en gevarieerde avifauna. Opvallend zijn de endemen, soorten die alleen op een eiland voorkomen als standvogel en ondersoorten die hun verschijning iets afwijken van dezelfde soorten bij ons. De wateren rondom de eilanden zijn ook geliefde plaatsen voor bijzondere zeevogels zoals stormvogels en pijlstormvogels. Ook de grote zeezoogdieren kunnen vaak gespot worden. Het wordt een bijzondere lezing.

Zaterdag 1 november: Auto dagexcursie naar de Oostvaardersplassen o.l.v. Hugo Weenen. Vertrek om 9.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (stationsgebouw). Neem eten en drinken mee voor de hele dag.

Woensdag 12 november 20.00 uur: **Contactavond**. Jan Mooij spreekt over Eempoldertellingen.

Hoe tellen we en wat komt er uit?

Plaats: De Broedplaats Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum. Recreatiezaal eerste verdieping.

Zondag 16 november: Ochtend wandelexcursie door Einde Gooi en langs het Tienhovens Kanaal o.l.v. Arnold Top.

Donderdag 27 november: Algemene Ledenvergadering en Vogels rond de Oostzee

Na de Algemene Ledenvergadering zal ons lid Paul van der Poel beelden tonen van zijn recente reis door enkele landen rondom de Oostzee

Zaterdag 29 november: Auto dagexcursie naar Friesland o.l.v. Jan Bos. Vertrek om 7.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen. Een prachtige gelegenheid om eens goed naar veel soorten ganzen te kijken.

Zondag 14 december: Korte ochtend wandelexcursie over de Tafelbergheide, IJzeren Veld en Bikbergen o.l.v. Wouter Rohde. Vertrek om 9.00 uur vanaf het parkeerterrein naast restaurant "De Goede Gooier" aan de Crailoseweg.

2009

Zaterdag 3 januari: Verrassingsexcursie o.l.v. Hugo Weenen en Wouter Rohde. Vertrek met de auto om 9.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Het is de bedoeling dat het een halve dagexcursie wordt.

Zondag 18 januari: Ochtend wandel- en kijkexcursie naar het Nijkerkernauw o.l.v. Piet Spoorenberg en Antje van Slooten. Vertrek om 8.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw) en om 9.00 uur vanaf de 'carpool' bij de afslag Baarn-Noord / Eembrugge (afslag 11) aan de A1.

Een prachtig gebied voor het waarnemen van veel (overwinterende) watervogels.

Zaterdag 31 januari: Auto dagexcursie naar Zeeland o.l.v. Wouter Rohde. Vertrek om 7.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

15, 16 en 17 mei: Kampeerweekeinde in Hoge Venen (België/Ardennen)

Dit wordt een zelfverzorgingsweekend. We kamperen in een tent, kampeerwagen en of caravan op camping Anderegg, Bruyères 4, B-4950 Waimes. De camping ligt in Bruyères, een klein dorpje tussen Malmédy, Robertville en Waimes.

Wil je mee naar dit fantastische gebied, dan reserveer je bij voorkeur je plaats via internet

WWW.campinganderegg.be dan, [zie reserveringen!](#) Het wijst zich vanzelf.

Degene die geen internetmogelijkheden hebben kunnen contact opnemen met Joke van Velsen. Daarnaast moet je je nog aanmelden bij Joke, via de mail of schriftelijk! En maak €10,- over op postrekening 2529179 t.n.v.

Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken te Hilversum. (reserveringskosten en organisatiekosten), onder vermelding, van 'weekend Hoge Venen 2009'.

Het weekend begint op vrijdagochtend. Verdere informatie in de volgende Korhaan.

Mocht je niet willen kamperen dan zijn er in de buurt genoeg overnachtingsmogelijkheden. Op de camping is niets te huur. Op de site www.eastbelgium.com vindt je veel mogelijkheden.

2, 3 en 4 oktober 2009: Najaarsweekeinde Ameland

Voorwaarden - de kleine lettertjes:

Excursies binnen ons werkgebied vertrekken altijd vanaf de plaats waar de excursie wordt gehouden. Bij excursies buiten ons werkgebied wordt steeds vertrokken vanaf NS-station Bussum-Zuid. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Mocht u willen deelnemen aan een excursie binnen ons werkgebied, maar heeft u problemen met het bereiken van de plaats van samenkomst omdat u bijvoorbeeld niet over eigen vervoer beschikt, schrijf dan een briefje aan Joke van Velsen (adres achter in De Korhaan). We proberen dan een passende oplossing voor u te vinden. Deelnemers aan de excursies wordt dringend verzocht om bij alle excursies voor de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden.

De bij iedere excursie vermelde deelnamebedragen dienen te allen tijde volledig te worden betaald, dit ongeacht de vraag of volledig aan het programma wordt deelgenomen. Ook indien men van bij de prijs inbegrepen zaken geen gebruik maakt, is het volledige bedrag verschuldigd. Bij afmelding tot een week van tevoren bij weekends en excursies waarvoor betaald moet worden, worden naast de reeds gemaakte kosten tevens administratiekosten in rekening gebracht. Als u zich later afmeldt wordt maximaal 50% terugbetaald, dit afhankelijk van de reeds gemaakte kosten en de in rekening te brengen administratiekosten.

Voor de goede orde wijzen wij erop dat de in het programma aangekondigde excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld zijn voor leden en huisgenootleden van de vogelwerkgroep. U wordt dringend verzocht naar deze excursies géén kleine kinderen en géén honden mee te nemen. Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

PRACTICUM
GRAFIMEDIA GROEP BV

DRUKKERIJ DE VRIES
PRACTICUM DIGIPRINT

Oosterengweg 40
1221 JV Hilversum
T: 035-685 0142
F: 035-683 6776
E: devries@practicum.nl
E: digiprinthilversum@practicum.nl
W: www.practicum.nl

Media
Studio
Prepress

Drukken
Digitaal printen
Plotten

Mailingservice
Logistiek

Practicum, breed in Communicatie

nieuw & gebruikt
verrekijkers
microscopen - fotoapparatuur

ABRO
Swarovski A-dealer

www.abroverrekijkers.nl

openingstijden: wo/vrij/zat 10⁰⁰-17⁰⁰ don 10⁰⁰-18⁰⁰

internet: www.fotoabro.nl www.microscopen-specialist.nl

☎ (075) 6 700 747

mail: info@fotoabro.nl

Zuiddijk 60 1501 CN Zaandam